

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про військовий обов'язок і військову службу

(ВИТЯГ)

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 27, ст.385)

{Вводиться в дію Постановою ВР [№ 2233-XII від 25.03.92](#), ВВР, 1992, № 27, ст.386}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
[№ 2485-XII від 19.06.92](#), ВВР, 1992, № 36, ст.527
[№ 3545-XII від 21.10.93](#), ВВР, 1993, № 44, ст.418
[№ 3546-XII від 21.10.93](#), ВВР, 1993, № 44, ст.419
[№ 3625-XII від 19.11.93](#), ВВР, 1993, № 49, ст.457
[№ 200/94-ВР від 13.10.94](#), ВВР, 1994, № 45, ст.404
[№ 325/94-ВР від 22.12.94](#), ВВР, 1995, № 1, ст. 4
[№ 387/95-ВР від 17.10.95](#), ВВР, 1995, № 38, ст.284
[№ 129/96-ВР від 19.04.96](#), ВВР, 1996, № 26, ст.108
[№ 309/97-ВР від 04.06.97](#), ВВР, 1997, № 29, ст. 93
[№ 312-XIV від 11.12.98](#), ВВР, 1999, № 4, ст. 35
[№ 651-XIV від 13.05.99](#), ВВР, 1999, № 28, ст.230 }

{В редакції Закону [№ 766-XIV від 18.06.99](#), ВВР, 1999, № 33, ст.270}

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
[№ 1325-XIV від 21.12.99](#), ВВР, 2000, № 4, ст.27
[№ 1669-III від 20.04.2000](#), ВВР, 2000, № 30, ст.235
[№ 2171-III від 21.12.2000](#), ВВР, 2001, № 9, ст.38
[№ 312-IV від 28.11.2002](#), ВВР, 2003, № 4, ст.34
[№ 313-IV від 28.11.2002](#), ВВР, 2003, № 5, ст.37
[№ 487-IV від 06.02.2003](#), ВВР, 2003, № 15, ст.108
[№ 662-IV від 03.04.2003](#), ВВР, 2003, № 27, ст.209 - набуває чинності 01.08.2003 року
[№ 744-IV від 15.05.2003](#), ВВР, 2003, № 29, ст.234
[№ 1158-IV від 11.09.2003](#), ВВР, 2004, № 8, ст. 67
[№ 1179-IV від 18.09.2003](#), ВВР, 2004, № 10, ст. 94
[№ 1763-IV від 15.06.2004](#), ВВР, 2004, № 36, ст.444
[№ 2454-IV від 03.03.2005](#), ВВР, 2005, № 16, ст.259
[№ 2490-IV від 17.03.2005](#), ВВР, 2005, № 20, ст.276
[№ 2636-IV від 02.06.2005](#), ВВР, 2005, № 27, ст.361
[№ 3200-IV від 15.12.2005](#), ВВР, 2006, № 14, ст.116}

{В редакції Закону [№ 3597-IV від 04.04.2006](#), ВВР, 2006, № 38, ст.324}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
[№ 328-V від 03.11.2006](#), ВВР, 2006, № 51, ст.519
[№ 1014-V від 11.05.2007](#), ВВР, 2007, № 33, ст.442

[№ 107-VI від 28.12.2007](#), ВВР, 2008, № 5-6, № 7-8, ст.78 - зміни діють по 31 грудня 2008 року
[№ 267-VI від 11.04.2008](#), ВВР, 2008, № 24, ст.234}

{Додатково див. Рішення Конституційного Суду [№ 10-рп/2008 від 22.05.2008](#)}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

[№ 309-VI від 03.06.2008](#), ВВР, 2008, № 27-28, ст.253
[№ 1073-VI від 05.03.2009](#), ВВР, 2009, № 30, ст.418
[№ 1254-VI від 14.04.2009](#), ВВР, 2009, № 36-37, ст.511
[№ 1255-VI від 14.04.2009](#), ВВР, 2009, № 36-37, ст.512
[№ 1276-VI від 16.04.2009](#), ВВР, 2009, № 38, ст.535
[№ 1834-VI від 21.01.2010](#), ВВР, 2010, № 12, ст.117
[№ 1835-VI від 21.01.2010](#), ВВР, 2010, № 12, ст.118
[№ 2926-VI від 13.01.2011](#), ВВР, 2011, № 31, ст.303
[№ 3353-VI від 12.05.2011](#), ВВР, 2011, № 45, ст.487
[№ 3409-VI від 19.05.2011](#), ВВР, 2011, № 50, ст.539
[№ 3919-VI від 18.10.2011](#), ВВР, 2012, № 22, ст.217
[№ 4296-VI від 10.01.2012](#), ВВР, 2012, № 31, ст.395
[№ 4352-VI від 07.02.2012](#), ВВР, 2012, № 39, ст.472
[№ 4652-VI від 13.04.2012](#), ВВР, 2013, № 21, ст.208
[№ 4711-VI від 17.05.2012](#), ВВР, 2013, № 14, ст.89
[№ 5040-VI від 04.07.2012](#), ВВР, 2013, № 25, ст.246
[№ 5088-VI від 05.07.2012](#), ВВР, 2013, № 30, ст.343
[№ 5286-VI від 18.09.2012](#), ВВР, 2013, № 38, ст.499
[№ 5288-VI від 18.09.2012](#), ВВР, 2013, № 37, ст.490
[№ 5404-VI від 02.10.2012](#), ВВР, 2013, № 41, ст.550
[№ 5460-VI від 16.10.2012](#), ВВР, 2014, № 2-3, ст.41
[№ 224-VII від 14.05.2013](#), ВВР, 2014, № 11, ст.132
[№ 406-VII від 04.07.2013](#), ВВР, 2014, № 20-21, ст.712
[№ 589-VII від 19.09.2013](#), ВВР, 2014, № 20-21, ст.742
[№ 1127-VII від 17.03.2014](#), ВВР, 2014, № 17, ст.595
[№ 1169-VII від 27.03.2014](#), ВВР, 2014, № 20-21, ст.746
[№ 1194-VII від 09.04.2014](#), ВВР, 2014, № 25, ст.890
[№ 1242-VII від 06.05.2014](#), ВВР, 2014, № 27, ст.908
[№ 1275-VII від 20.05.2014](#), ВВР, 2014, № 29, ст.942
[№ 1589-VII від 04.07.2014](#), ВВР, 2014, № 35, ст.1179
[№ 1604-VII від 22.07.2014](#), ВВР, 2014, № 36, ст.1191
[№ 1614-VII від 25.07.2014](#), ВВР, 2014, № 36, ст.1194
[№ 1634-VII від 12.08.2014](#), ВВР, 2014, № 39, ст.2010
[№ 116-VIII від 15.01.2015](#), ВВР, 2015, № 13, ст.85
[№ 259-VIII від 18.03.2015](#), ВВР, 2015, № 22, ст.148
[№ 265-VIII від 19.03.2015](#), ВВР, 2015, № 22, ст.150
[№ 267-VIII від 19.03.2015](#), ВВР, 2015, № 22, ст.151
[№ 277-VIII від 07.04.2015](#), ВВР, 2015, № 24, ст.166
[№ 433-VIII від 14.05.2015](#), ВВР, 2015, № 30, ст.273
[№ 567-VIII від 01.07.2015](#), ВВР, 2015, № 35, ст.339
[№ 580-VIII від 02.07.2015](#), ВВР, 2015, № 40-41, ст.379
[№ 711-VIII від 06.10.2015](#), ВВР, 2015, № 46, ст.428
[№ 716-VIII від 06.10.2015](#), ВВР, 2015, № 47, ст.436
[№ 901-VIII від 23.12.2015](#)}

Цей Закон здійснює правове регулювання відносин між державою і громадянами України у зв'язку з виконанням ними конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, а також визначає загальні засади проходження в Україні військової служби.

{Преамбула в редакції Закону [№ 716-VIII від 06.10.2015](#)}

Глава II

ПІДГОТОВКА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Стаття 11. Військова підготовка громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу

1. Військова підготовка громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу проводиться у вищих військових навчальних закладах та у військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів.

2. Військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу на добровільних засадах проходять громадяни України, які мають або здобувають освітній ступінь вищої освіти не нижче бакалавра, придатні до військової служби за станом здоров'я та морально-діловими якостями.

{Частина друга статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 116-VIII від 15.01.2015](#)}

3. [Порядок проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу](#) визначається Кабінетом Міністрів України за поданням Міністерства оборони України, погодженим з центральним органом виконавчої влади в галузі освіти і науки.

{Частина третя статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 116-VIII від 15.01.2015](#)}

4. Військова підготовка за програмою підготовки офіцерів запасу включається до навчальних планів вищого навчального закладу як окрема навчальна дисципліна. Програми військової підготовки розробляються згідно з вимогами кваліфікаційних характеристик офіцерів запасу за відповідною військово-обліковою спеціальністю. Порядок розроблення та затвердження кваліфікаційних характеристик офіцерів запасу та програм військової підготовки офіцерів запасу визначається Міністерством оборони України.

5. Громадянам України, які мають освітній ступінь вищої освіти не нижче бакалавра, пройшли повний курс військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу, склали встановлені іспити та атестовані до офіцерського складу, присвоюється відповідне первинне військове звання офіцера запасу. У разі потреби вони за наказом Міністра оборони України підлягають призову для проходження військової служби осіб офіцерського складу.

{Частина п'ята статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 1073-VI від 05.03.2009](#), [№ 116-VIII від 15.01.2015](#)}

6. Громадяни України, які не атестовані для присвоєння військового звання офіцерського складу після закінчення вищого навчального закладу і не пройшли строкової військової служби, підлягають призову на строкову військову службу з урахуванням, за можливості, фаху, який вони здобули у вищому навчальному закладі, або за спорідненими військово-обліковими спеціальностями.

7. Перелік військово-облікових спеціальностей, за якими ведеться військова підготовка громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу, та обсяги підготовки за такими спеціальностями визначаються за поданням Генерального штабу Збройних Сил України Міністерством оборони України за погодженням з центральним органом виконавчої влади в галузі освіти і науки.

{Частина сьома статті 11 в редакції Закону [№ 3353-VI від 12.05.2011](#)}

8. Перелік вищих навчальних закладів, на базі яких здійснюється військова підготовка громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу, визначається Кабінетом Міністрів України за поданням Міністерства оборони України, погодженим з відповідними центральними органами виконавчої влади. Військові навчальні підрозділи є структурними підрозділами таких вищих навчальних закладів. Рішення про створення, реорганізацію та ліквідацію військових навчальних підрозділів приймається Кабінетом Міністрів України за поданням Міністерства оборони України, погодженим із центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані вищі навчальні заклади.

{Частина восьма статті 11 в редакції Закону [№ 4296-VI від 10.01.2012](#)}

9. Порядок заміщення вакантних посад командування і науково-педагогічних працівників військового навчального підрозділу вищого навчального закладу для підготовки офіцерів запасу визначається Міністерством оборони України за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки.

{Частина дев'ята статті 11 в редакції Закону [№ 116-VIII від 15.01.2015](#)}

10. Під час навчальних зборів (стажування), передбачених програмами підготовки офіцерів запасу, на громадян України, які проходять таку підготовку, поширюються права та обов'язки, встановлені актами законодавства для військовозобов'язаних, призваних на збори.

11. Контроль за організацією військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу здійснює Міністерство оборони України.

{Статтю 11 доповнено частиною одинадцятою згідно із Законом [№ 116-VIII від 15.01.2015](#)}

Стаття 12. Підготовка до вступу у вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів

1. Громадяни України, які виявили бажання вступити до вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів, можуть проходити попередню підготовку в загальноосвітніх навчальних закладах, військових ліцеях, ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою, у військових оркестрах, навчальних закладах громадських організацій, на підготовчих курсах при вищих військових навчальних закладах або військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів.

2. Фізична підготовка допризовників та призовників організовується у вищих, професійно-технічних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах, спортивних товариствах і клубах за програмою курсу фізичної культури центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах освіти, фізичної культури та спорту.

{Частина друга статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5460-VI від 16.10.2012](#)}

3. Лікувально-оздоровча робота з громадянами України, які готуються до вступу у вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів, організовується за місцем їх проживання (перебування) відповідними закладами охорони здоров'я.

4. Медичні огляди громадян України 15-17-річного віку проводяться щороку лікарями-спеціалістами, які залучаються до медичного огляду призовників. У разі потреби громадянам призначається необхідне лікування з проведенням оздоровчих заходів.

5. Органи управління освітою забезпечують освітню підготовку допризовної та призовної молоді, за необхідності організовують додаткові заняття для вивчення державної мови громадянами, які не володіють або недостатньо володіють нею.

Стаття 13. Права та обов'язки громадян України, які проходять підготовку до військової служби

1. За громадянами України, які проходять підготовку з військово-технічних спеціальностей з відривом від виробництва, на весь час підготовки, включаючи час проїзду до місця підготовки та у зворотному напрямку, зберігаються місце роботи, а також займана посада та середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування і форм власності.

2. Витрати, пов'язані з наймом житла на період навчання зазначених у частині першій цієї статті громадян України, оплатою вартості проїзду до місця навчання (зборів) і назад та виплатою середнього заробітку за основним місцем роботи, здійснюються за рахунок коштів Міністерства оборони України та інших військових формувань у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. Відвідування громадянами України, направленими районними (міськими) військовими комісаріатами для проходження занять з підготовки до військової служби та інших заходів, що стосуються підготовки допризовників та призовників, обов'язкове.